

1956 MAJ 16

BÉKE ÉS SZABADSÁG

244
Kedves Wechsberg kolléga úr,

olvastam cikkét az Esquire legutóbbi számában. Már maga az a tény figyelemre méltó, hogy ez a népszerű amerikai folyóirat ilyen nagy terjedelemben foglalkozik velünk, magyarokkal, helyesebben Budapesttel. És külön megdöbbentő, hogy ez a »Magazine for men«, azaz a férfiaknak készülő újság, mondhatnám úgy is: úridivat-lap szellemes címlapján egyetlen cikket hirtet, s ez az ön cikke: »Budapest revisited«, azaz kissé pongyolán fordítva: az »Újra Budapesten« című hosszú riportot.

Ha meggondolom, hogy a különböző cipőmodelleket, a skót whiskyt, az Arpege-kölnit, a tarka csokornyakkendőket, az orlon-ingeket, a lyuggatott bőrvégeket, a zsebrádiókat és bengál-tőröket, a golf-ütőket és vadászpuskákat, a pamut-alsókat és háskötőket népszerűsítő oldalas hirdetések tarka tengeréből emelkedik ki ez a cikk, mint valami üde kis sziget, még nagyobb jelentőségűnek érzem, hogy Ön éppen ezt a jobb társaságnak készülő magazint választotta budapesti emlékei fellelevenítésére. Talán az sem minden jelentőség nélkül való, hogy az Esquire-nak egy olyan számában esik szó Budapestről, amelyben az Ön egyik kollégája, McCulloch úr beszámol Hamburg éjszakai életéről. Nagyon érdekes lehet az uraknak (for men) olvasni: milyen is az éjszaka Nagy-Hamburg Sankt Pauli nevű negyedében, ahol hegyén-hátán vannak a mulatók, az orfeumok, s az egyikben artista-produkció meg állat-szám, a másikban striptease (azaz vetkőzözés), a harmadikban nők izapban bemutatott birkózása a fő attrakció. Nyilvánvaló: ha Hamburgról is csak ezek az egzotikumok érdeklék az amerikai urakat, Budapestről is valami egzotikumot kell tálni.

On, kedves Wechsberg kolléga úr, ezt meg is próbálja, s igazán nem tehet róla, hogy Budapestről szólva nem tud női izzap-birkózásról s hasonló »finom« szórakozásról beszámolni. De igyekezetből, érzem, Ön sem fog rossz jegyet kapni Birmingham úrtól, a szerkesztőtől és a kitűnő lapvállalat, az Esquire Inc. elnökétől, Smart úrtól.

Cikkéből az derül ki, hogy Ön nagyon nem szeret minket, és semmi nem tetszik, amivel Budapesten találkozott. Ehhez természetesen joga van. A vendéglátás iratlan szabályai ugyan úgy szólnak, hogy a vendégnek nem illik pocskonditázni és csifolnia a vendéglátót, amikor már eltávozott. De ez csak iratlan szabály — nem kötelező ragaszkodni hozzá. Ön nem is ragaszkodik, s ahogy mondani szokták: alaposan leszedi rólunk a keresztvizet.

Higgadtan írok, s ezért higgadtan meg kell állapítanom, hogy egy és más dologban Önnek igaza van. Tudja, olyan ez, mint amikor az embernek van valami rossz szokása — folyton szipákol, vagy hörbölve eszi a levest —, és valaki tapintatosan, vagy kevésbé tapintatosan figyelmezteti rá. Akár tetszik, akár nem, akár jóindulattal, akár kajánággal figyelmeztetnek — a szipákolás meg a hörbölés valóban csúnya szokás. A hibákra még akkor is fel kell

figyelni, ha az, aki figyelmeztet, nem jóakarattal teszi ezt.

Azt hiszem, teljesen igaza van abban, hogy Budapesten az üzleti kiszolgálás túl van adminisztrálva. Blokkot állítanak ki, többször kell sorbaállni, van olyan üzleti alkalmazott, aki csak papiros-munkát végez. Nekem se tetszik ez a módszer. Alighanem abban is igaza van, hogy a helyreállított városligeti Gundel-étterem izléstelen. De kritikájában nincs egy szemernyi jóindulat sem, amikor gúnyosan azt mondja, hogy egy külvárosi müncheni olcsó sörcsarnokra emlékezteti Önt. Az izlések különbözők; amikor külföldön jártam, én is találtam sok olyan dolgot, ami az én izlésemnek nem felel meg. Ebből mégsem vontam le messzemenő következtetéseket. Ez azonban az említett iratlan szabály fogalomkörébe tartozik.

Az is iratlan szabály, hogy valótlan nem szabad írni. Sajnos, Ön ezt a szabályt sem tartja meg. Csak nem elég figyelmes, és önnönmagát cáfolja meg. Cikke egyik részében egyik budapesti informátorára hivatkozva azt írja, hogy a budapesti lányoknak, akiknek »dolgozni kell« (ezt Ön sajnálkozva mondja), s akikkel reggelenként találkozni lehet, amint sietnek munkahelyükre (a gyárakba és az üzletekbe), nincs pénzük sminkre és ruhára. Cikke egy másik helyén viszont azt írja, hogy »nehéz megérteni, mennyi jóltáplált, jólöltözött és vidám embert« lehet látni Budapesten. Gondolja, hogy elég megyőző és a valóságnak megfelelő az a magyarázat, amelyet Ön úgy fejez ki, hogy a magyarság »leleményes nemzet«? Nem! A budapesti lányoknak vagy nem telik sminkre és ruhára, s akkor nincs az a lelemény, amely lehetővé tenné, hogy Ön jólöltözötteknek és vidámoknak lássa őket. Vagy pedig csinosan öltözködnek, hajukat berakattják, a rúzszt sem vetik meg, s akkor talán arról van szó, hogy Ön... hm... nem tartotta meg azt az iratlan szabályt: valótlan nem szabad írni.

Cikkére azonban, megmondom, tulajdoképpen nem az eddigiék a legjellemzőbbek. Ellenben az, hogy Ön Budapestre jöve, három támaszpontot kerestett fel: a Hungária (azelőtt New York) kávéházat, a Vörösmarty (azelőtt Gerbeaud) cukrászdát és a városligeti Gundel-éttermet. Ezenkívül beszélgetett a régi rend embereivel, volt arisztokratával és cigányprimással, titokzatos emberekkel, akik Buksi körkötőgéppel és kendőfestéssel foglalkoznak. Ezek után írta meg cikkét, amelyben megfellebbezhetetlenül megbírálja és elmarasztalja a népi demokratikus Magyarország fővárosát. Nem volt gyűrűzomben, iskolában vagy hivatalban, nem járt Lágymányoson, az Angyalföldön vagy akár a Dembinszky utcában sem, nem beszélt egyetlen munkással, tisztviselővel, tanárral, mérnökkel, művésszel — Budapesten volt, de nem látta Budapestet, Budapesten volt, de nem találkozott Budapest népével. Ez, higgye el nekem, nagyfokú újságírói felületesség. Félt talán, hogy valami jót is hall, s ha megírja, Birmingham szerkesztő úr papírkosárba vágja a cikkét? Nyilvánvaló, hogy Önök felé, Chicagóban, nem divat rólunk jót is írni. Pláne, hogy éppen egy ilyen előkelő divatlapról van szó, mint az Esquire.

Ugy érzem, ez kellő értékűre szállítja le az Ön mondtnivalóit. Ki hiszi el Önnek, hogy

DEVECSERI GÁBOR:

KÉSŐ ÉJSZAKA

Zenél a zuányog; késő éjszaka szobámba szállt: toronyzenét ad, majd lejjebb is szálldogál. Mint hegedű-húrón, zizzen zenéje, zúgássá dagad, ahogy távolodik mint repülőgép-zúgás csöppnyi mása, sóhajjá változik; aztán megint jön, zenéjével együtt ő is fülemhez ér, erőlyes hanggal jelzi: bérre vár a műélvezetér. A bér: a vérem. »Azt már nem!« A művész elhessentem. »Nohát, piszkos potyázó, az vagy« — zümmögi, sértődve száll tovább.

Budapesten nincs többé megengedve a nyakendőnélküli ingviselet, s most már a nyakendőviselet, a vasalt nadrág és a naponkénti borotválkozás a »korrekt«? Higgye el nekem: én tizenegy év óta naponta borotválkozom, nadrágom vasalt, s nyáron, ha jön a kánikula — tilalom ide, tilalom oda — ismét kihajtott nyakú ingben fogok járni. Persze, nemcsak én vagyok így. Ki hiszi el Önnek, hogy a kávéházak, a mozik, a táncoshelyek azért zsúfoltak Budapesten, mert ez nem a »prosperitás jele«, hanem mert az emberek nem tudnak maguknak elég ennivalót vásárolni? Ki sajnálkozik — Önön kívül — azon, hogy a Gundelnél azelőtt 65 pincér és pincérfi szolgált fel, most pedig Ön csak 14-et tudott megszámolni?

Megmondom — ne haragudjék érte —, cikkét olvasván, úgy tűnt, hogy Ön úgy volt »újra Budapesten«, mint aki nem turistaként járt már egyszer itt, hanem valaha itt élt. Túlságosan jól ismeri a szokásainkat. Igaz, Wechsberg kolléga úr? Ön talán azelőtt nem is Dzsozef volt, hanem egyszerűen József... Csaknem megható az a nosztalgia, amellyel e cikkben elsiratja a régi Magyarországot, az arisztokratákat, a főurakat, az öreg Gundel Károlyt, a cigány homlokára bankót ragasztó egykori arszlánokat. Wechsberg kolléga úr — nem túlzás ez? Ott, Amerikában, a demokrácia — a polgári demokrácia — hazájában könnyezik Ön az egykori magyar feudalista-kapitalizmusért, hercegekért, grófokéért és bárókéért? Ön, Mr. Wechsberg?...

Elnézést kérek, hogy ilyen hosszúra nyúlt a levellem. Vigyáznunk kell a terjedelemmel; mi nem valami jól állunk papirossal. Nagyon is irigylem Önöket, az Önök gyönyörű kiállítású magazinját, a nagyszerű papirost, a csodálatos nyomást, a kiváló fotókat, az Esquire 170 oldalas terjedelmét. Mi szegényebbek vagyunk, szerényebbek hát sajtónk lehetőségei is. De ez nem magyarázat arra, hogy Ön becsmeréljen bennünket, s nem ok arra sem, hogy írását szó nélkül hagyjuk. Ezért írtam Önnek.

Fogadja meg a tanácsomat: ha még egyszer Budapestre jön, ne csak Buksikákkal értekezék. És esetleg nézzen fel hozzánk; tudja, itt vagyunk a Hungária (azaz a New York) kávéház fölött. Talán akkor már az Esquire-nál is más lesz az úri divat.

Üdvözli:
Neme. György
(Cikke illusztrációja)

Ez a Budapest tetszett Mr. Wechsbergnek...

